

„Ott lesz háttérnek”

Szivárványcsaládok
helyzete
Magyarországon
2016-17

Kutatási összefoglaló
pedagógusok
számára

2017. március

TARTALOMJEGYZÉK

I. JOGI ÉS TÁRSADALMI HÁTTÉR.....	4
II. PEDAGÓGUSOK KÖRÉBEN VÉGZETT KUTATÁSAINK TAPASZTALATAI.....	5
III. TÉNYEK ÉS TÉVHITEK.....	6
Tévhit 1. <i>„Nálunk nincsenek sem LMBTQI tanulók, sem azonos nemű szülők által nevelt gyermekek.”</i>	6
Tévhit 2. <i>„A gyerekek rossz, ha nincs anyja és apja.”</i>	8
Tévhit 3. <i>„Erről nem kell beszélni, és kész. Minek erről bárkinek tudnia?”</i>	8
Tévhit 4. <i>„Tanárként nem az én feladatom megakadályozni a csúfolódást például azért, mert egy diáknak azonos nemű szülei vannak.”</i>	9
IV. MIT TEHET ÖN?.....	10
V. MIT TEHET AZ ISKOLA?.....	12

ELŐSZÓ

Az elmúlt évtized során számos azonos nemű pár, illetve leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű, queer és interszex (LMBTQI) ember vállalt gyermeket Magyarországon. Míg korábban elsősorban az volt a jellemző, hogy az azonos nemű párok korábbi heteroszexuális kapcsolatukból származó gyermekeiket nevelték együtt, az utóbbi évtizedben megjelent egy olyan tudatosabb generáció, amely már kifejezetten azonos nemű párként vállal gyermeket, társzülőség, mesterséges megtermékenyítés vagy örökbefogadás útján.

A Háttér Társaság Jogsegélyszolgálatához egyre gyakrabban érkeznek kérdések gyermekvállalást tervezőktől vagy jelenleg gyermeket nevelő személyektől, pároktól. Korábbi kutatásunk is azt mutatja, hogy sok LMBTQI szülő szeretne gyermeket vállalni. A több mint 2000 LMBT választadó által kitöltött 2010-es kutatásunk eredményei szerint minden tizedik választadónak van gyermeke, és a választadók 54%-a szeretne a jövőben gyermeket vállalni. Jelen kutatásunk választadóinak már csaknem 20%-a nevel gyermeket.

Egyesületünk 2016 során és 2017 elején a ***Szivárványcsaládok helyzete Magyarországon*** címmel folytatott kutatási projektet. A projekt célja az volt, hogy feltérképezzük a magyarországi jogi és társadalmi környezetet, és kiadványokkal segítsük az azonos nemű szülők és gyermekeik alkotta családok láthatóságát és társadalmi elfogadását.

Kutatásunk során az LMBTQI közösség tagjainak körében folytatott online kérdőíves kutatás mellett számos interjút készítettünk, hogy részletesebb, teljesebb képet kapjunk az azonos nemű szülők és gyermekeik tapasztalatairól. A gyermeket nevelő LMBTQI szülők beszámolóiban nagy hangsúly kaptak az oktatási intézmények, sokan számoltak be ezzel kapcsolatos negatív tapasztalatokról, aggodalmakról. A szülők mellett pedagógusokkal is készítettünk interjúkat, hogy feltárjuk, hogyan lehetne az iskolákban a családok sokszínűségét támogató közeget kialakítani.

A kutatásról készült részletes jelentése és maguk az interjúk is elérhetőek a csalad.hatter.hu weboldalon. Kiadványainkat ajánljuk a pedagógusok figyelmébe is.

I. JOGI ÉS TÁRSADALMI HÁTTÉR

Ma Magyarországon számos útja van annak, hogy egy LMBTQI személy, illetve azonos nemű pár szülővé váljon. Az **egyéni örökbefogadás** lehetősége például családi állapottól függetlenül minden arra alkalmas személy előtt nyitva áll, akár egyedülálló, akár azonos nemű párkapcsolatban él.

Az egyedülálló meddő vagy idősebb nők szexuális irányultságuktól függetlenül részt vehetnek **mesterséges megtermékenyítésben**, és ha később azonos nemű párt találnak, vele a gyermeket közösen nevelhetik. Nincs jogi akadálya annak sem, hogy egy leszbikus pár férfiismerősüket vagy egy meleg pár nőismerősüket megkérve **természetes úton** vállaljon gyermeket.

A bejegyzett élettársi kapcsolat révén a szülő bejegyzett élettársa ugyanúgy a gyermek **mostohaszülőjének** minősül, mint a szülő házastársa. A szülő élettársát a jog - nemtől függetlenül - **nevelőszülőnek** tekinti.

A jogrendszer azonban nincs felkészülve az ilyen helyzetek megfelelő kezelésére. Hiába dönt például egy azonos nemű pár közösen úgy, hogy örökbefogadnak, a gyermeknek csak az **egyik szülő lesz jogilag a szülője**. A mesterséges megtermékenyítés vagy a korábbi párkapcsolatból származó gyermek esetén nincs arra lehetőség, hogy a gyermeket a szülő élettársa vagy bejegyzett élettársa örökbefogadja.

Így hiába vállal egy pár együtt gyermeket, illetve hiába nevelnek akár egy évtizeden keresztül közösen gyermeket, az végrendelet hiányában nem örököl a nem vérszerinti szülőtől, a párkapcsolat megromlása esetén nem jogosult tartásdíjra, a vérszerinti szülő akadályoztatása esetén nehézkes vagy lehetetlen a nem vérszerinti szülőnek a gyermek érdekében eljárnia. A jogi szabályozás tehát súlyosan sérti az ilyen párkapcsolatban felnövő gyermekek érdekeit.

Ugyanakkor az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) esetjoga az azonos nemű párokat is családként ismeri el. Egyik friss döntésében az EJEB immár nem csak az egyéni örökbefogadás során tiltja a szexuális irányultság szerinti

megkülönböztetést (E.B. kontra Franciaország, 43546/02), de diszkriminatívnak ítélte az azonos nemű párok kizárását a partner gyermekének örökbefogadásából is (X. és mások kontra Ausztria, 19010/07).

II. PEDAGÓGUSOK KÖRÉBEN VÉGZETT KUTATÁSAINK TAPASZTALATAI

Kutatásunk során arra voltunk kíváncsiak, találtak-e a pedagógusok olyan esettel, ahol egy gyermeket amiatt ért zaklatás (bullying), hogy azonos nemű szülők nevelik, és hogyan kezelték, illetve hogyan kezelnének egy ilyen esetet.

Ez a kérdés természetesen szoros rokonságban áll azzal a kérdéssel, hogy zaklatják, bántalmazzák-e az iskolákban az LMBTQI fiatalokat. A Háttér Társaság 2015-ben folytatott e témában kutatást, amelybe 436 iskola kapcsolódott be. Több mint 100 iskola jelezte, hogy az intézményben előfordul az LMBTQI diákok zaklatása.

Interjúalanyaink elismerték, hogy az LMBTQI diákok és az azonos nemű szülők által nevelt diákok iskolai zaklatása probléma, de eszköztelennek érezték magukat, vagy mindössze az iskolapszichológusok bevonását említették eszközként. Intézményi szintű gyakorlatról a zaklatás és iskolai bántalmazás ellen nem tudtak beszámolni, annak ellenére, hogy a *nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CX. törvény* előírja az iskolák számára a biztonságos iskolai környezet biztosítását, az *egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény* pedig a védett csoportokhoz tartozó diákokat érő zaklatás elleni fellépést.

Az alábbiakban néhány olyan elterjedt tévhitet írunk le, amely akadályozza a probléma megfelelő kezelését, és javaslatot teszünk arra is, milyen lépéseket tehetnek az iskolák annak érdekében, hogy minden diák zaklatástól mentes közegben tölthesse iskolás éveit.

III. TÉNYEK ÉS TÉVHITEK

Tévhit 1. „Nálunk nincsenek sem *LMBTQI* tanulók, sem azonos nemű szülők által nevelt gyermekek.”

Egy több mint 150 ezer fő részvételével zajlott 2010-es kutatás szerint a magyarok 4,8%-a leszbikus, meleg vagy biszexuális, a tudományos konszenzus az LMB emberek számát a rejtőzködés miatt ennél is magasabbra teszi. Egy másik kutatás szerint az LMB emberek 85%-a már 18 éves kora előtt tisztában volt vele, hogy azonos nemű személyekhez (is) vonzódik.

A Központi Statisztikai Hivatal tájékoztatása szerint a 2011-es népszámlálás adatai azt mutatják, hogy az azonos nemű élettársak és bejegyzett élettársak csaknem negyede (23%-a) gyermeket nevel. Hasonló eredményre jutott jelen kutatásunk is, amely szerint az LMB válaszadó körében csaknem 20% a gyermeket nevelők aránya. A válaszadók további 7%-a jelenleg tervezi a gyerekvállalást és már lépéseket is tett ennek érdekében, és 57%-uk tervez gyermeket vállalni a távolabbi jövőben.

Ha egy iskolában senki nem tud szexuális irányultságukat vagy nemi identitásukat nyíltan vállaló tanulókról vagy szülőkről, az azt jelenti, hogy nincsenek is, csak azt, hogy nem merik felvállalni *LMBTQI* voltukat.

Interjúalanyaink közül azonban többen is arról számoltak be, hogy tartanak a gyermekeiket tanító pedagógusok reakciójától, illetve attól, hogy az iskolában gyermekük nem kapna védelmet, ha csúfolódás vagy zaklatás érné, így sokan nem beszélnek családi helyzetükről. Ez azonban megterhelő mind az érintett gyermekek, mind szüleik számára.

„Kicsit jobban érezném magam, ha bátrabbak lettünk volna, többet elmondtunk volna. Most is úgy érzem, hogy talán jó lenne, de mindig visszatart valami. Például az osztályfőnöknek elmondani az egész kerek történetet, egyszerűen csak azért, hogy tudja, hogy van ilyen. És hogy úgy

nézzen a lányomra, hogy jobban ismeri. Ne úgy, mint egy elvált szülők gyerekére, mert nem az. Hogy a háttérét ismerje, ahogy a többi kis osztálytárs háttérét ismeri az osztályfőnök. A lányomról igazából nagyon fontos dolgokat nem tud.”

Nóra, 35 éves, lánya kisiskolás

„Az volt a stratégiánk, hogy nem titkoltuk, de explicit módon nem is közöltük az óvónőkkel, hogy mi milyen család vagyunk, és hogy milyen kéréseink vagy elvárásaink vannak, hogy mit szeretnénk. (...) Nem volt belőle gond, de ettől az óvodában végig érvényes volt az a teljes heteronormativitás, ami az egész magyar rendszerben van. Soha nem voltak arra tekintettel, hogy lehet, hogy valakinek nem egy anyukája és egy apukája van – pedig nyilván sok másik családban is van olyan, hogy például elváltak, de erre sem voltak tekintettel. Semmilyen módon nem vették azt figyelembe, hogy lehet valakinek más a családja.”

Vera, 46 éves, lánya 5. osztályos

Ugyanakkor volt olyan interjúalanyunk, akinek megerősítést jelent, hogy beszélt a családjukról (nagyobb) gyermeke osztályfőnökével:

„Éppen a múlt héten volt egy családi nap a gimnáziumban, mert most ment a fiam gimnáziumba, és az osztályfőnökének elmondtam, hogy mi a mi családi helyzetünk. (...) Úgy gondoltam, hogy jobb, ha tudja, mert előkerülhet ez a téma, és akkor ő legyen ott háttérnek. Tudja, hogy esetleg mit érez Tamás. Hogy ő nem simán elvált szülők gyermeke, hanem két nő neveli. Az osztályfőnök pedig megköszönte a bizalmat, és azt mondta, hogy ha bármi felmerül, ő ott lesz háttérnek.”

Csilla, 40 éves, 15 éves fia elsős gimnazista

Tévhit 2. *„A gyerekek rossz, ha nincs anyja és apja.”*

Számos kutatás bizonyítja, hogy az a fontos, hogy a gyerekek szerető, támogató, őket elfogadó családban éljenek. Akkor is, ha egy szülőjük van, akkor is, ha a szülei elváltak és mozaikcsaládban élnek, és akkor is, ha azonos nemű pár neveli őket. Ha egy gyermeket veszteség ér, vagy ha a szülei házassága megromlik és végül elválnak, az természetesen nehézségeket okoz a gyermek számára. De ha két (vagy mozaikcsaládok esetén akár több) őt szerető szülője van, akkor ez a gyermek számára életének természetes alapja – ettől nem szenved hiányt.

„A lányunk egyik tanítónőjével volt egy nagyon jó beszélgetésünk. Megértett minket és azt mondta, figyelni fog erre. Mindenféle családból érkeznek gyerekek: van, akinek meghalt az édesanyja, van, akit a nagyszülő nevel, és ő nagyon figyel erre... A másik tanító néni elég „kocka”. Nem is nyílt homofóbia volt benne, hanem inkább tájékozatlanság és ijedtség. És ezt a gyerekekre vetítette... hogy „jaj, a gyerekek ez milyen rossz lehet”. Aztán kiderült, hogy nem rossz. De nagyon sokáig, ha együtt mentünk Emeséért, a tanító néni hozzám beszélt, és úgy tett, mintha Blanka levegő lenne. Vagy ránk se nézett. Hosszú idő volt, hogy ez oldódott, és elfogadta, hogy van, amikor Blanka megy be a szülői értekezletre.”
Judit, 44 éves, lánya 4. osztályos

Tévhit 3. *„Erről nem kell beszélni, és kész. Minek erről bárkinek tudnia?”*

A magánéletünk egyes elemei, hogy kivel, milyen családtagunkkal mit csinálunk a munkahelyen vagy az iskolán kívül töltött időnkben, mindennapi beszélgetéseink természetes részei. Ha egy gyermek úgy érzi, hogy el kell titkolnia, kikkel él, kik a szülei, az fájdalmas tapasztalat. Életének alapvető meghatározóiról, a szüleiről, a családjáról titkolózni, vagy azt megélni, hogy

szeretteire mások rossz szemmel néznek, nagyon rossz érzés számára. Minden gyermeknek joga van ahhoz, hogy ezt ne kelljen elszenvednie – hogy az iskolai közeg méltányolja és elfogadja azt, aki ő, azt, hogy milyen családban él.

„Az iskolában végig egyfajta „kettős könyvelés” folyt. Ez bizonyos szinten nagyon bántó, más szinten nyilván praktikus megoldás. A mi valódi családi helyzetünket nem lehetett a hivatalos adminisztrációba bevenni. (...) Tehát nálunk Zsuzsi az úgynevezett „ceruzával beírt” emberek közé tartozott, aki nem lehet hivatalos gondviselő, de történetesen ő az, aki valójában elviszi a gyereket, vagy akivel meg kell beszélni az ügyeket. Vannak a tollasok, és vannak a ceruzások. Végül is ez nem csak azt képviselte, hogy vannak másodrendű állampolgárok, hanem azt is, hogy a keretek között ők igyekeznek megoldani a helyzeteket.”

Vera, 46 éves, lánya 5. osztályos

A legtöbb ember persze nem szeret kényelmetlenséget okozni. Mivel az LMBTQI szülők érzékelik, hogy egy-egy tanár elutasítón vagy egyenesen ellenségesen reagál a családjukra, dönthetnek ők maguk úgy, hogy nem vállalják valós családi állapotukat az oktatási intézményekben. Már csak azért is, hogy megkíméeljék gyermeküket az elutasítástól, furcsálkodástól vagy megbélyegzéstől. A rejtőzködés azonban mindig az elutasító környezetre adott reakció, kényelmetlen és megalázó az érintettek számára.

Tévhit 4. „Tanárként nem az én feladatom megakadályozni a csúfolódást például azért, mert egy diáknak azonos nemű szülei vannak.”

A pedagógusok és az oktatási intézmények feladata, hogy olyan iskolai közeget biztosítsanak, amelyben minden gyermek biztonságos, megkülönböztetéstől mentes közegben tanulhat. „A nevelési-oktatási intézmények pedagógiai kultúráját az egyéni bánásmódra való törekvés, a gyermek, a tanuló elfogadása, a bizalom, a szeretet, az empátia (...) jellemzi.” (A *nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény, 1.§*)

„Még óvodanézegetéskor volt egy olyan ovi, ahol egy kicsit fura beszélgetésem volt a vezetővel. Elmondtam, hogy mi ketten vagyunk anyák, és azt várom el, hogy ezt normálisan, a helyén kezeljék. Ő pedig azt felelte, hogy arról nem tud kezeskedni, hogy mit gondolnak az óvónők, de az a jogi elvárás feléjük, hogy ne diszkrimináljanak. Én pedig azt mondtam, hogy jó, ez szép, hogy ez a jogi elvárás, de egyáltalán nem mindegy, hogy mit gondolnak, mert nyilván máshogy fogják kezelni, ha azt gondolják, hogy ez bűn, mint ha azt gondolják, hogy rendben van.”

Vali, 36 éves, kislánya 4 éves

Egy-egy pedagógus is sok mindent tehet, amivel elősegíti, hogy az oktatási intézményekben az esélyegyenlőség ne csak papírra írt szöveg legyen.

IV. MIT TEHET ÖN?

Ha azonos nemű szülőkkel nevelkedő gyermekkel vagy LMBTQI diákkal találkozik, egyszerűen a szóhasználatával, az ítélkezéstől mentes tudomásulvételével adja tudtára, hogy elfogadja a tényt: vannak azonos nemű szülők, és vannak LMBTQI emberek.

„Például első elemiben az első órák egyikén mindenki lerajzolta a családját, és nem csináltak ebből különösebb ügyet, az a két anyukás rajz is odakerült a falra a többi közé.”

Vera, 46 éves, lánya 5. osztályos

Ha csúfolódást, bántalmazást tapasztal, vagy ha a diákok negatív kontextusban beszélnek az LMBTQI emberekről, kezdeményezzen beszélgetést a témáról! Tudják-e, hogy amit mondanak, az mások számára bántó? Tudják-e, kikről beszélnek? Tudják-e, mit jelentenek az általuk használt szavak?

Iskolai sokszínűségi napokra vagy osztályfőnöki órákra, etika- vagy társadalomismeret-órákra hívja meg a *Melegség és megismerés* program képzett óravezetőit (<http://melegsegesmegismeres.hu>).

Támogassa az iskolai zaklatással kapcsolatos proaktív fellépést, az ezzel kapcsolatos eljárásrend kidolgozását, megelőző programok bevezetését.

Ha tagja bármilyen pedagógus-szervezetnek, vesse fel és támogassa, hogy a szervezet is fordítson fokozottabb figyelmet az iskolai zaklatás elleni fellépésre.

„Amikor a gyerekek használták ezeket a pejoratív kifejezéseket, volt egy pont, amikor láttam, hogy ez őt nagyon zavarja. Ez még alsó tagozatban volt. Elmondtam a tanítónőnek, hogy én tudom, hogy nem feltétlenül úgy gondolják, csak valahonnan hallják ezeket, és mindenfélét mondanak a gyerekek, de ez a lányunkat zavarja. És akkor volt egy-két ilyen alkalom, amikor rászólt a gyerekekre, közbelépett, hogy ne csinálják. Ettől persze nem szűnt meg teljesen, de egy kicsit helyre lett téve a dolog. Ilyen szempontból ők együttműködtek.”

Vera, 46 éves, lány 5. osztályos

V. MIT TEHET AZ ISKOLA?¹

Hatékony fellépés a zaklatás ellen, 9 lépésben:

1. Az intézmény egyértelmű elköteleződése a zaklatás ellen

- Az intézmény rögzítse hivatalos dokumentumban vagy nyilvános állásfoglalásban, hogy az iskolai zaklatás semmilyen formáját nem tartja elfogadhatónak.

2. Intézményi felelős(ök) kijelölése

- Egy, vagy több intézményi felelős kijelölése hatékony módszer lehet arra, hogy a vezetőség rendszeresen részletes képet kapjon az iskolai zaklatás mértékéről. Az intézményi felelősök segíthetnek a további szükséges lépések kidolgozásában is.

3. Tanárok, iskolai személyzet felkészítése

- Fontos, hogy a tanárok észrevegyék az iskolai zaklatást, és hogy megfelelő eszközökkel rendelkezzenek ahhoz, hogy erről beszélni tudjanak mind a diákokkal, mint tanártársaikkal. Egy-egy rövidebb érzékenyítő képzés is sokat segíthet ebben.

4. Partnerek bevonása: szülők, HÖK, segítők

Előfordulhat, hogy érdemes partnereket is bevonni egy zaklatásos esemény után.

- A traumatizálódott áldozatnak, de a zaklatónak is sokat segíthet az iskolapszichológus.

¹ A cselekvési terv alapjául szolgáló kiadvány: *Útmutató az előítéletes alapú iskolai zaklatás megelőzéséhez és kezeléséhez*. Háttér Társaság, Romaversitas Alapítvány, Társaság a Szabadságjogokért (TASZ), Tett és Védelem Alapítvány (TEV), Budapest, 2016.

http://iskolaizaklatas.hu/sites/default/files/iskolaizaklatas_utmutato.pdf

- Egy zaklatásos incidens jó alkalmat szolgáltat arra is, hogy prevenciósz foglalkozásokat tartsunk az iskolában; erre alkalmas lehet az iskolai személyzet valamely tagja, és érdemes bevonni civil szervezeteket is (hatter.hu ill. melegsegmegismeres.hu).
- A szülői ráhatás megerősítheti a zaklatóban azt az üzenetet, amit az iskola közvetít a zaklatás elutasításáról. Ehhez azonban szükséges, hogy a szülőnek is legyenek ismeretei az iskolai zaklatásról. Szülői értekezleteken vagy a szülőkkel való más találkozások alkalmával hozzuk szóba az iskolai zaklatás témáját!²

5. Eljárásrend kidolgozása

- A zaklatásos incidensek következetes kezeléséhez elengedhetetlen részletesen szabályozni a követendő lépéseket. Ezekben érdemes rögzíteni a fellépés különböző fázisait és felelőseit, a kiróható szankciókat, a kezelés alternatív módszereit és a bevonható partnerek listáját is.

6. A zaklatásos incidensek regisztrálása

- Ahhoz, hogy egy iskola hosszú távon tegyen a zaklatás ellen, fontos, hogy az egyes esetekről részletes leírás készüljön. Érdemes formanyomtatványon rögzíteni többek között a zaklatás időpontját, egyedi vagy ismétlődő voltát, helyszínét, típusát, a zaklató magatartást, a zaklatás alapjaként megjelenő tulajdonságot, a zaklatásról való tudomásszerzés forrását és a problémamegoldás érdekében tett lépéseket.

² Előfordulhatnak azonban olyan esetek is, amikor a szülők bevonása nem segíti, sőt akár nehezítheti a folyamatot. Előfordul, hogy a zaklató szülei maguk is erőszakkal szótkák rendezni konfliktusaikat, és semmi kivétlivalót nem látnak gyermekük viselkedésében. Az LGBTQI fiatalok szülei pedig gyakran nem is tudnak gyermekük szexuális irányultságáról illetve nemi identitásáról, vagy éppen negatívan viszonyulnak hozzá. Ilyen esetekben nem szerencsés bevonni őket a zaklatás kezelésébe.

7. A kisebbségekkel kapcsolatos ismeretek integrálása a tananyagba

- Egy intézmény tantervi szinten is fontosnak tarthatja beilleszteni a kisebbségekkel kapcsolatos ismereteket. A gyermekek ilyenkor egy kiválasztott tantárgy, óracsoporthoz vagy témakör keretében ismerkedhetnek meg a kisebbségek általános jellemzőivel, történetükkel, vagy az emberi jogokkal. Számos kézikönyv és tankönyv is segíti a pedagógusok munkáját világszerte ezekben a speciális kérdésekben.

8. Célzott prevenciós foglalkozások

- A célzott prevenciós foglalkozásokat nyújtó iskolai programok és civil szervezetek Magyarországon is jelen vannak. Az érzékenyítés célcsoportja lehet tanár, diák és szülő is. Az iskolák rendelhetnek a kisebbségek helyzetére érzékenyítő, valamint a zaklatás jelenségére érzékenyítő foglalkozásokat is (hatter.hu ill. melegsegismegismeres.hu).

9. Az eredmények értékelése

- Mint minden iskolai stratégia esetén, a zaklatásellenes policyk esetében is fontos az időnkénti felülvizsgálat. Lehet például anonim felméréseket végezni a diákok körében, hogy érzékelik-e a bullying mértékének csökkenését, illetve van-e valamilyen igényük az iskola fellépésével kapcsolatban. Az egyes zaklatásos eseményeket követően érdemes átbeszélni, milyen sikerrel működött a kezelési stratégia, szükséges-e valamit változtatni. A rendszeres értékelés segíthet az iskolára szabott stratégia kidolgozásába is.

Pedagógusok figyelmébe ajánljuk:

- www.hatter.hu honlapunkon 2017 során hírt adunk az iskolai környezetről diákok körében folytatott kutatásunk eredményeiről;
- csalad.hatter.hu aloldalunkon tudhatnak meg többet a gyermeket nevelő LMBTQ szülőkről és gyermekeikről;
- 2017 során megjelenik magyar fordításban is az **UNESCO** (az ENSZ Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete) **“Out in the Open”** című kiadványa az oktatási szektor válaszairól a szexuális irányultság és a nemi identitás / nem kifejezése alapján elkövetett erőszakra. Angol nyelvű tájékoztató videofilm:
<https://www.youtube.com/watch?v=BJvnyBM2qMw>
- **Melegség és Megismerés** program:
<http://melegsegismeres.hu/>
- **LMBT Kutatás 2010**. A leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű emberek iskolai tapasztalatai Magyarországon. Háttér Társaság, 2015.
<http://www.hatter.hu/kiadvanyaink/lmbt-kutatas-2010-oktatas>
- **KOMPASZ** Kézikönyv a fiatalok emberi jogi képzéséhez, 2004.
http://www.mobilitas.hu/kompasz/kezikonyv/kezikonyv_web/index.html
- **No Hate Speech Mozgalom** tudástár:
<http://nohatespeechmozgalom.hu/tudastar/>

A **Háttér Társaság** 1995 óta működő egyesület.

Célunk a szakmai és politikai közvélemény, valamint a tágabb társadalom figyelmének felhívása az LMBTQI emberek problémáira; az őket segítő szolgáltatások működtetése; az LMBTQI emberek társadalmi helyzetének, szükségleteinek megismerése; ezen szempontok érvényesítése a közszolgáltatásokban; az LMBTQI emberek jogainak védelme, hátrányos megkülönböztetésük elleni fellépés; jóllétük, egészségtudatosságuk növelése; az LMBTQI közösségek önszerveződésének támogatása, kultúrájuk ápolása, megismertetése.

Egy olyan társadalomért dolgozunk, amelyben az LMBTQI közösség valamennyi tagja szabadon megélheti identitását, és felmerülő problémái megoldásához megfelelő segítséget kap.

Jogsegélyszolgálatunk elérhetősége:

- minden nap 18 és 23 óra között a **137-37** (ingyenes), valamint az **(1) 329-3380** számon és a „segélyvonal” **Skype** fiókon;
- hétfőn és szerdán 18 és 23 óra között a **chat.hatter.hu** oldalon;
- hétköznap 8 és 20 óra között az **(1) 6 333 454** számon;
- a **jogsegely@hatter.hu** email címen;
- a **jelentsd-a-homofobiat.hu** oldalon található űrlapokon keresztül.

Kiadja a Háttér Társaság, 2017. március

További példányok megrendelhetők a Háttér Társaság címén.

Telefon: (1) 238 0046.

E-mail: hatter@hatter.hu

A kiadvány az ILGA-Europe támogatásával jelenik meg.

